

Samhold og fellesskap

Taler
Harald 5

Dato
31 desember 2009

Sted
NRK

Omstendigheter
Nyttårstale

- 1 Samhold og fellesskap er en viktig del av vår julefeiring. Mange av oss har også denne høytiden fått være sammen med dem vi er aller mest glad i. Samtidig vet vi at julens andre ansikt er ensomhet. Ikke alle er så heldige å ha barn eller familie. Noen har opplevd samlivsbrudd eller at en kjær er gått bort. Og selv om
- 5 man skulle ha mange rundt seg, kan man likevel kjenne på utrygghet og opplevelsen av å være alene.

- Et gammelt afrikansk ordtak sier: «Jeg er fordi vi er. Fordi vi er, er jeg». Det understreker at våre liv alltid står i en større sammenheng. Vi hører sammen
- 10 med noen, og vi er avhengige av hverandre. Den som tør å be om hjelp, er aldri helt hjelpeløs. Og den som finner noen å dele sine tanker med, er aldri helt alene.

- Norge er et godt land å bo i. Det er vi med rette stolte av. Men vi gjør klokt i å
- 15 huske at kilden til vårt velferdssamfunn er våre forfedres og vår egen innsats og arbeid. Derfor kan vi ikke ta våre goder og vår trygghet for gitt. Vi må alle, hver på vår måte, ta ansvar for å bygge og bevare det Norge vi ønsker. Til syvende og sist kan vi ikke kreve mer av vårt samfunn enn det vi selv er villige til å yte.

- 20 For noen som har levd en stund, kan det vel hende at man i blant kan kjenne en uro over samfunnsutviklingen og tenke at mye var bedre før. Vi ser stadig eksempler på intoleranse, ekstreme standpunkter og vold, som ikke harmonerer med grunnpilarene i vår arv. Slikt må vi ikke godta. Likevel må vi holde fast ved at de aller fleste er ærlige, skikkelige mennesker som gjør sitt beste for at vår
- 25 verden skal bli et bedre sted å være.

Et samfunn som ikke utvikler seg, vil stagnere. Den utviklingen og det

mangfoldet som vi ser vokse frem i dag, er utvilsomt en berikelse for landet vårt.

30 Det betyr ikke at vi ukritisk skal ta i mot alt nytt. Det kan føre til at vi mister fotfestet og blir rotløse. Samtidig må vi ikke avvise det nye som fremmed og fiendtlig. Så lenge vi er trygge på vårt eget fundament og vet hva vi står for, kan vi også være åpne for det som er ukjent og annerledes.

35 «Kor e alle helter hen?», synger Jan Eggum. Jeg synes at jeg stadig møter hverdagshelter. Noen av dem blir hedret med Kongens fortjenstmedalje og får komme på Slottet. Men de aller, aller fleste blir aldri omtalt på avisenes førstesider og får kanskje heller ikke så mye takk. Det er mennesker som sikkert har nok av egne bekymringer og «tidsklemmer», og som tumler med sine liv
40 som alle andre. Men som altså bruker livet på å realisere det som står å lese på gravstøtten til Albert Schweitzer: «Søk om det ikke er ett eller annet sted i verden du kan investere din medmenneskelighet!»

Vår historie er full av eksempler på enkeltmennesker som var villige til å
45 engasjere seg og gjøre en innsats for sine medmennesker. Neste år skal vi markere en av dem. Bjørnstjerne Bjørnson var en person som brukte sitt liv til å gjøre en forskjell. «De gode gjerninger redder verden», sa Bjørnson og fulgte opp med å bli en ivrig talsmann for humanisme og menneskeverd i Europa. Også i dag setter nordmenn spor etter seg rundt omkring i verden. Jeg vil i kveld berømme
50 alle dem som bruker livet sitt for andre, enten det er i nabolaget eller i humanitære, diplomatiske eller militære oppdrag rundt omkring på kloden.

*

55 «Solidaritet og samhold har fått dårligere jordsmonn» sier dikteren Kjartan Fløgstad et sted. Disse verdiene har vært grunnleggende i byggingen av Norge. Men også på den internasjonale arena ser vi hvor viktig det er å stå sammen. I høst feiret vi at det er 20 år siden Berlinmuren falt. Mange av oss husker fortsatt det magiske øyeblikket da de første bitene ble hugget av, og naboer, familier og
60 en hel verdensdel kunne gjenforenes. Ett av bildene fra 1989 viser den verdenskjente cellisten Rostropovitsj foran åpningen i muren. «Jeg spilte av pur glede. Det var jo muren i mitt liv som ble revet», sa han.

Men «Berlinmurer» kan finnes over alt. Murer av uforsonlig hat og mistro
65 bidrar til krig og konflikt mange steder i verden. Ulikheter og urettferdighet er også med på å bygge murer og skape avstand. Det gir likevel et visst håp at

restene av Berlinmuren i dag er blitt en turistattraksjon og et symbolsk samlingspunkt både for et gjenforent Tyskland og et gjenforent Europa.

70

Mellom generasjoner, familier og nabolag går det også an å bygge murer. Misunnelse, ufred og mistenkeliggjøring har lett for å slå rot. Ofte er det små bagateller som starter det hele. Men den tiden vi mennesker har sammen er så kort, og livet er altfor dyrebart til å sløses bort på krangel og bitterhet. Vi kan
75 alle være den som får folk til å trekke sammen. Vi kan alle være med på å rive de murene som stenger.

80

«Knytt et bånd» heter en kampanje i regi av Røde Kors. Gjennom dette arbeidet inviteres vi til en samfunnsdugnad mot isolasjon og ensomhet - og for et rausere, varmere samfunn, der vi våger å komme nær hverandre. Det kan være et mål for oss alle i det nye året vi går inn i - å knytte bånd til et annet menneske - gjerne på tvers av kulturer og generasjoner. Jeg skulle ønske at det ble noe av kjenningsmelodien for oss alle i det nye året.

85

Jeg tror det er mange grupper i vårt samfunn som føler at de ikke blir hørt. Det er et felles ansvar at også de mest forsvarsløse kommer til orde. For meg har barns oppvekstforhold vært en hjertesak de siste årene. Vi har nylig markert at Barnekonvensjonen er 20 år. I en så opplyst verden, skulle man tro at barns rettigheter er en selvfølge, men slik er det nødvendigvis ikke. Vi kan ikke slå oss
90 til ro før alle barn får en trygg og god oppvekst i en hverdag der de kan være seg selv og delta med hele seg. Selv verdens beste land er ikke verdens beste for barn som lever i redsel og utrygghet. At barn utsettes for overgrep, er ikke en sak som hører privatlivet til. Alle har vi et ansvar for å si ifra når urett begås.

95

Vi mennesker vurderer ofte hverandre ut fra suksess, synlighet og materiell velstand. Da er veien kort til å se ned på dem som tilsynelatende ikke har klart seg så godt. Finanskrisen har mange årsaker, men på ett plan synes den å ha sammenheng med et kortsiktig jag etter profitt. I den forstand kan krisen kanskje tjene som en nyttig påminnelse om at økonomi og samfunn ikke ensidig
100 kan tuftes på materielle verdier.

Arne Garborg skrev i sin tid noe om faren ved å feste altfor mye tillit til penger:

«For pengar kan ein få alt, heiter det.

105

Nei, ein kan ikkje det.

Ein kan kjøpa seg mat, men ikkje mathug,
Dropar, men ikkje helse,
Mjuke senger, men ikkje svevn,
110 Lærdom, men ikkje vit, (...)
Skalet av alle ting kan ein få for pengar.
Men ikkje kjernen; den er ikkje for pengar (...)»

Kanskje har vi vært flinkere til å telle våre penger enn vi har vært til å telle våre
115 dager. Menneskenes overforbruk vil i verste fall kunne skape dramatisk ubalanse
i selve klodens klima. Klarer vi ikke å hankses bedre med dette, vil vi stå overfor
svært alvorlige konsekvenser. Uansett er dette et globalt problem som krever en
global løsning. Kanskje har verdenssamfunnet aldri stått overfor en større
utfordring. Det vi behøver nå er enkeltmennesker, på alle nivåer, som tar på
120 alvor at vi skal gi videre den jorda vi lever på til nye generasjoner.

*

Alt henger sammen. De avgjørelsene vi tar i dag, må barna og barnebarna våre ta
125 følgene av. Det gjelder miljøvalgene våre, og det gjelder de verdiene vi vil at
samfunnet skal være preget av. Det viktigste blir hvordan vi velger å leve våre liv.
Vi kommer langt hvis vi klarer å leve enklere, ta vare på hverandre og se gledene i
hverdagen og i de små ting.

Når det røyner på, og vi kjenner hvor sårbart livet er, trenger vi å ha noen rundt
130 oss som bryr seg. Vi har sikkert alle møtt disse fellesskapets ildsjeler, som
fungerer som selve limet i lokalsamfunnet. Speiderlederen som aldri blir lei av å
være beredt, læreren som alltid er tilgjengelig, gamlekara som daglig møter opp
på frivillighetssentralen, hjemmehjelpen som tar seg tid til en prat selv om
135 arbeidsdagen er over. Disse menneskene som gjør at vi føler oss sett og verdifulle
i møte med dem: At nettopp jeg er viktig.

Jeg vil i kveld sende en ekstra hilsen til ja-menneskene blant oss, alle heltene, -
som bruker livet sitt for andre, og som lever ut betydningen av ordtaket «Jeg er
140 fordi vi er. Fordi vi er, er jeg». Foran et nytt år, er det viktig å holde fast på at det
er bruk for oss alle, og at hver og en av oss har en uendelig stor verdi.

Godt nytt år!

Kilde

<http://www.kongehuset.no/c74919/tale/vis.html?tid=83119>

Emner

Nyttårstale

150

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/samhold-og-fellesskap>

155

160

165

170

175

180